

Dr. WILHELM KEILHAU: *Die Wertungslehre*. Versuch einer exacten Beschreibung der oekonomischen Grundbeziehungen. Jena 1923. Gustav Fischer.

Dr. Keilhau fik med sin Jordrenteteori et Navn, baade som Dogmehistoriker og som Tænkner. Inden han er gaaet videre i sine økonomiske Undersøgelser, har han anset det for rigtigt at give en Art økonomisk Metodik, et Arbejde, som for saa vidt er værd at læse som de fleste trænger til et Kursus i formel Logik, men som alligevel har mere Betydning for Forfatteren end for den Studerende. Forfatteren hævder med Rette, at samme Udtryk altid skal have samme Begrebsindhold; Bogen er derfor fuld af Definitioner, begyndende indenfor Psykologiens og endende indenfor Teknikkens Omraade. Som Systematiker og Logiker er Forfatteren dadelløs, men mange vil tro, at Forfatterens analytiske Evner og Flid havde været fordelagtigere anvendt paa Løsningen af et eller andet økonomisk Problem.

Forfatteren begynder med at definere forskellige psykologiske Begreber, opstiller Begreberne Aarsag, Begivenhed, Tilstand, Bestræbelse, Vekselvirkning, Motiv og Grund, Formaal og Virksomhed, Behov og Forbrug, økonomisk, kvasi- og anti-økonomisk Virksomhed, et Godes Nytevirkning, Nytte- og Arbejds-kraft. Han opstiller Treheden Tænkning, Beslutning og Handling som tre distinkte økonomiske Virksomheder. Her kommer han ind paa en Kritik af moderne Økonomis Nyttelære og kritiserer stærkt Læren om vore Handlinger som Resultat af „a calculation of pain and pleasure“. Selvfølgelig har han Ret i, at i en Beslutning indgaar der mange andre Elementer: Vane, socialt Milieu, Ære og den Sindets Uro, der mere end Behovet er Fremskridtets Moder; men for alle praktiske Formaal maa det være tilladt at omregne disse Motiver til Lystelementer. Kritikken er rigtig, men mere formel end reel. Det samme gælder hans Kritik af Begrebet Fremtidsulyst og perspektivisk Forkortelse. Vore økonomiske Motiver er en Kombination af mangt og meget, og Forfatteren taler derfor om en Interesseteori. Forf. sonderer mellem Magtmiddel og Voldsmiddel. Efter at have defineret en Række af Kontraktforholdet udspringende Begreber forklarer han den økonomiske Metode som den aftagende Abstraktions og tiltagende Specialiserings Methode.

I 3die Bog (den økonomiske Handlen) undersøger han Begreberne Erhverv, Okkupation, Tradition, Ekstinktion, Violation, Bytte, Familie og Bedrift og opstiller Antithesen teknisk, økonomisk og Nytte-Interesse (Rentabilitet). Han kritiserer den gældende Lære om Fordelingen af Produktionens Udbytte. Særlig

Dr. WILHELM KEILHAU: *Die Wertungslehre*. Versuch einer exacten Beschreibung der oekonomischen Grundbeziehungen. Jena 1923. Gustav Fischer.

Dr. Keilhau fik med sin Jordrenteteori et Navn, baade som Dogmehistoriker og som Tænkner. Inden han er gaaet videre i sine økonomiske Undersøgelser, har han anset det for rigtigt at give en Art økonomisk Metodik, et Arbejde, som for saa vidt er værd at læse som de fleste trænger til et Kursus i formel Logik, men som alligevel har mere Betydning for Forfatteren end for den Studerende. Forfatteren hævder med Rette, at samme Udtryk altid skal have samme Begrebsindhold; Bogen er derfor fuld af Definitioner, begyndende indenfor Psykologiens og endende indenfor Teknikkens Omraade. Som Systematiker og Logiker er Forfatteren dadelløs, men mange vil tro, at Forfatterens analytiske Evner og Flid havde været fordelagtigere anvendt paa Løsningen af et eller andet økonomisk Problem.

Forfatteren begynder med at definere forskellige psykologiske Begreber, opstiller Begreberne Aarsag, Begivenhed, Tilstand, Bestræbelse, Vekselvirkning, Motiv og Grund, Formaal og Virksomhed, Behov og Forbrug, økonomisk, kvasi- og anti-økonomisk Virksomhed, et Godes Nytevirkning, Nytte- og Arbejds-kraft. Han opstiller Treheden Tænkning, Beslutning og Handling som tre distinkte økonomiske Virksomheder. Her kommer han ind paa en Kritik af moderne Økonomis Nyttelære og kritiserer stærkt Læren om vore Handlinger som Resultat af „a calculation of pain and pleasure“. Selvfølgelig har han Ret i, at i en Beslutning indgaar der mange andre Elementer: Vane, socialt Milieu, Ære og den Sindets Uro, der mere end Behovet er Fremskridtets Moder; men for alle praktiske Formaal maa det være tilladt at omregne disse Motiver til Lystelementer. Kritikken er rigtig, men mere formel end reel. Det samme gælder hans Kritik af Begrebet Fremtidsulyst og perspektivisk Forkortelse. Vore økonomiske Motiver er en Kombination af mangt og meget, og Forfatteren taler derfor om en Interesseteori. Forf. sonder mellem Magtmiddel og Voldsmiddel. Efter at have defineret en Række af Kontraktforholdet udspringende Begreber forklarer han den økonomiske Metode som den aftagende Abstraktions og tiltagende Specialiserings Methode.

I 3die Bog (den økonomiske Handlen) undersøger han Begreberne Erhverv, Okkupation, Tradition, Ekstinktion, Violation, Bytte, Familie og Bedrift og opstiller Antithesen teknisk, økonomisk og Nytte-Interesse (Rentabilitet). Han kritiserer den gældende Lære om Fordelingen af Produktionens Udbytte. Særlig

paaviser han, at Begrebet Driftsherre trænger til en Differenciering og Uddybning. Han haaner Amerikanernes Driftsherrekultus. Som Kapital regner han vor Tankearbejdes Hjælpeidler; ja — selvfølgelig er disse en Del af den nationale Rigdom, naar den udtrykker vor Produktivkraft, men den er ikke Kapital i privatøkonomisk Forstand, bl. a. fordi den er uomsættelig. Økonomien har kun med omsættelige Goder at gøre.

Han deler Begrebet Jord i Naturtilgange og Kulturmidler, α : Naturtilgange, som er indregnet som Led i det menneskelige Arbejde, dyrket Jord, kanaliserede Floder, Havneanlæg o. s. v. Med et Sidespring til Oswalds Energilære og nogle Bemærkninger om det økonomiske Optimum og Minimum gaar han over til en Kritik af Böhm-Bawerks Omvejsproduktionslære; det er ikke Tiden, der er produktiv, ejheller Omvejen, men vi vælger en Omvej, der undertiden koster Tid, fordi den teknisk set er profitabel. Det er Teknikken og ikke Tiden, der er profitabel, siger han. Bogens skarpsindigste Afsnit er det om Vurdering, hvor det gælder at se Forholdet til den vurderende, til Tidspunktet for og Formaålet med Vurderingen. Han sondrer mellem de to Ligninger $a=a$ og $x=a$, henholdsvis Selvidenditet contra Ækvivalent. Investeringen er først økonomisk og dernæst teknisk; udbyttmæssigt maa vi altsaa sondre mellem Produktivitet og Rentabilitet. Han kritiserer Læren om Grænserentabiliteten som umoralsk (jeg troede ikke den moralske Bedømmelse influerede paa en Læres Rigtighed). Forf. sondrer mellem Kalkulations-, Status- og Resultatsvurdering. Uden at besvare det rejser han Spørgsmaalet om Merværdiens Eksistens og Fremkomstmaade.

Forf. ender med at hævde, at Beslutningen er det centrale i vor økonomiske Virksomhed, og den er ikke bestemt af Lyst eller Ulyst; Individets Sjæl er ikke en følsom Plade, der kun registrerer Lyst-Ulystfølelser; der er andre emotionelle Faktorer, der i den indeterministiske Verden, hvori vi lever, gennem Vurdering bliver bestemmende for vor Beslutning.

Dr. Keilhau er skarpsindig, belæst og skolet i filosofisk Tænkning. Det vidste hans Venner ogsaa uden denne Bog, og de beder ham om nu efter for sig selv at have klargjort Begreberne og opstillet Problemerne at skride til Løsning af nogle af disse.

Dr. L. V. Birck.